

Riihimäen osallisuusohjelma 1.0

osallisuuspolitiikasta osallisuuteen

SISÄLLYS

1 Johdanto	1
2 Lähtökohdat	2
2.1 Mitä osallisuus on?	2
2.2 Kuntalaki	3
2.3 Riihimäki-strategia 2030	3
3 Riihimäen osallisuusohjelma	5
3.1 Työryhmän kokoonpano	5
3.2 Valmistelu	5
3.3 Tavoitteet	6
3.4 Rakenne	8
3.4.1 Lupaus	8
3.4.2 Toimenpiteet	9
3.5 Toteutus ja seuranta	12
4 Arviointi ja johtopäätökset	13
Lähteet	14

1 Johdanto

Osallisuus on halua ja mahdollisuutta päättää ja vaikuttaa. Se on nähdyksi, kuulluksi, arvostetuksi ja ymmärretyksi tulemista. Riihimäen ensimmäisessä osallisuusohjelmassa halutaan edistää aktiivista toimintaa läpi koko kaupunkiyhteisön. Osallisuus antaa kokemuksen yhteisöön kuulumisesta ja lisää kokemusta kaupungin merkityksellisyydestä. Me kaupungilla haluamme, että Riihimäki on riksulaisille tehty – nykyisille ja tuleville.

Riihimäki-strategian 2030 toteutumista edistetään osallisuuspolitiikan ohella seitsemällä muulla politiikkaohjelmalla (hyvinvointipolitiikka, maapolitiikka, ympäristöpolitiikka, hankintapolitiikka, omistajapolitiikka, elinkeinopolitiikka ja henkilöstöpolitiikka). Uusien, osallistavien toimintatapojen tärkeys on tunnustettu tuoreessa kaupunkistrategiassa ja ne ovat tärkeässä roolissa myös politiikkaohjelmia toteutettaessa ja strategian kehittämiskokonaisuuksien kärkihankkeita eteenpäin viettäessä. Kaikilla näillä kehittämistoimilla on keskeinen tehtävä tavoiteltaessa kaupunkia, jossa asuvat maakunnan aktiivisimmat sekä tyytyväisimmät asukkaat ja jossa elinkeinoelämä ja osaajat kohtaavat. Osallisuusohjelma luo edellytykset Riihimäki-strategian 2030 tavoitteiden saavuttamiseksi osallisuuden edistämisessä sekä toimintojen ja palvelujen suunnittelussa että kehittämisessä.

Tässä asiakirjassa käsitellään osallisuuspolitiikan laadinnan lähtökohtia, Riihimäen ensimmäistä osallisuusohjelmaa ja lopuksi kootaan yhteen työskentelystä kootut johtopäätökset. Osallisuusohjelmaa on valmisteltu tutustumalla muiden kaupunkien osallisuusohjelmiin ja -malleihin sekä käymällä tutustumassa tarkemmin Vantaan osallisuusmalliin.

2 Lähtökohdat

2.1 Mitä osallisuus on?

Osallisuus on mahdollisuutta vaikuttaa omaa elämää koskeviin asioihin. Se on yleiskäsite toiminnassa tai sosiaalisessa piirissä mukana olemiselle ja vastakohta ulkopuolelle jäämiselle tai jättämiselle.

Yleensä osallisuus ymmärretään tunteena, joka syntyy kun ihminen on osallisena joissakin yhteisöissä esimerkiksi opiskelun, työn, harrastus- tai järjestötoiminnan kautta. Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten arvostuksena, tasavertaisuutena ja luottamuksena, sekä mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössä.

Yhteiskunnassa osallisena oleminen tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin.

Kansallisella tasolla osallisuus vaikuttaa demokratian perusrakenteena. Tällöin kansalaisella on oikeus tasavertaisena osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

Osallisuus jaetaan Raivio & Karjalainen (2013) mukaan kolmeen ulottuvuuteen: 1) ihmisellä on käytössään riittävät aineelliset resurssit (*having*), 2) ihminen on omaa elämäänsä koskevassa päätöksenteossa mukana (*acting*) ja 3) ihmisellä on sosiaalisesti merkityksellisiä ja tärkeitä suhteita (*belonging*). Nämä kolme ulottuvuutta voidaan käytännössä nähdä riittävänä toimeentulona, yhteisöön kiinnittymisenä sekä aktiivisena toimintana.

Osallisuuden edistäminen on nostettu yhdeksi Suomen hallituksen ja Euroopan Unionin keskeisimmistä tavoitteista köyhyyden torjumisessa, syrjäytymisen ehkäisemisessä sekä eriarvoisuuden vähentämisessä (Raivio ym. 2013). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2013 teettämän AHT -tutkimuksen mukaan osallistumisaktiivisuudella ja ihmisen sosioekonomisella asemalla on selkeä yhteys. Korkeammassa ammattiasemassa olevat osallistuvat esimerkiksi yhdistystoimintaan selvästi eniten ja työttömät vähiten. Samanlainen yhteys löytyy myös korkeasti koulutettujen sekä matalasti koulutettujen väestöryhmien väliltä (Osallisuus 2017).

Sosiaalisesti aktiivisilla ihmisillä on pienempi kuolleisuuden ja pitkäaikaiseen laitoshoidon sijoittumisen riski kuin vähemmän sosiaalisiin toimintoihin osallistuvilla (Osallisuus 2017). Ihmiset, jotka luottavat ihmisiin ja osallistuvat sosiaalisiin toimintoihin aktiivisesti, tuntevat itsensä terveemmiksi kuin ne, jotka joilla sosiaalinen osallistuminen ja luottamus on vähäisempää (Sosiaalinen pääoma 2013).

Osallisuuden vastaparina voidaankin nähdä sosiaalinen syrjäytyminen (Paahtama 2016), joka saattaa johtua yhden vai useamman osallisuuden ulottuvuuden vajauksella. Myös yksittäinen tekijä, esimerkiksi työttömyys, voi toimia esteenä riittävän toimeentulon takaamiseksi sekä yhteiskuntaan kiinnittymiseksi ja näin ollen

aiheuttaa syrjäytymistä vaikuttaen negatiivisesti yksilön hyvinvointiin. (Osallisuus 2017.)

Osallisuuden vahvistamiseksi ihmisten omien voimavarojen tukeminen, vaikuttamisen mahdollisuuksien tarjoaminen sekä osallisuuden rakenteellisten edellytysten luominen on tärkeää (Paahtama 2016).

2.2 Kuntalaki

Kuntalain 22 §:n mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
- selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- Järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan toimielimiin;
- Suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa sekä
- Tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

2.3 Riihimäki-strategia 2030

Visio: #RiiConnecting – tulevaisuus syntyy kohtaamisista

Kuntalaki 37 §

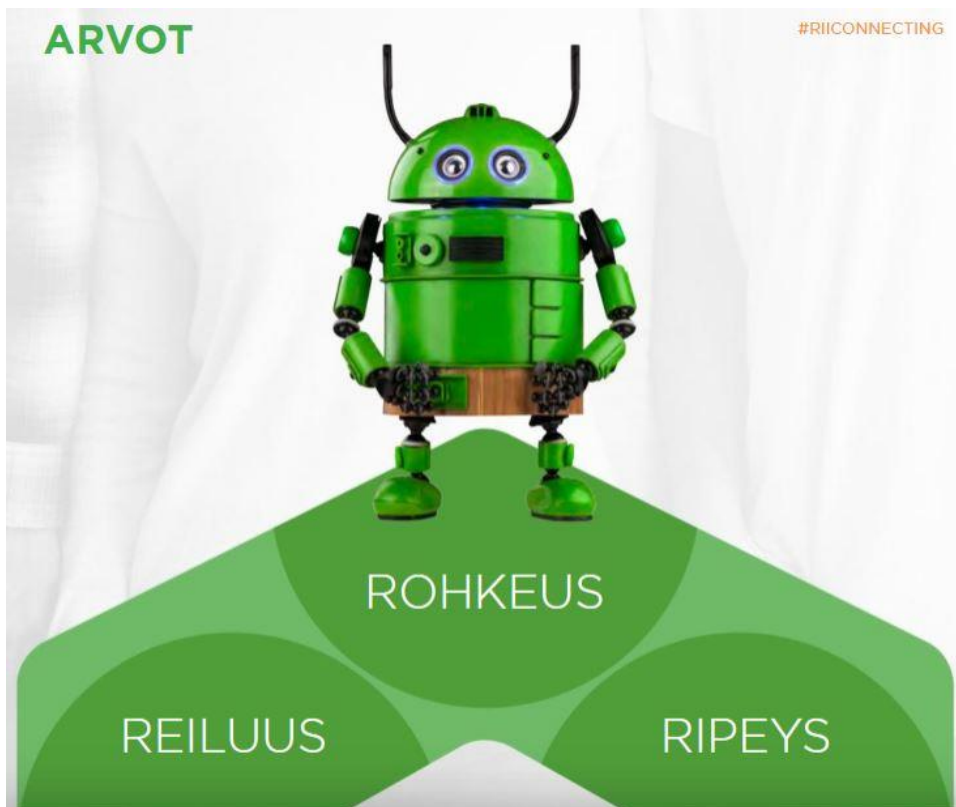
Kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet,

Uuden strategian mukaan Riihimäellä kaiken toiminnan lähtökohtana on asukkaiden ja yritysten hyvinvointi. Kaupungin toimintaa ohjaavat arvot ovat reiluus, rohkeus ja ripeys. Riihimäki on reilu, oikeudenmukainen ja luotettava toimiessaan asukkaiden ja asiakkaiden kanssa. Kaupunki uudistaa toimintatapojaan rohkeasti ja tekee kaupunkilaisten arjen helpoksi ja sujuvaksi palvelemalla ripeästi.

Erilaisten ihmisten kohtaamisissa syntyy uudenlaista luovaa kulttuuria ja yhteisöllistä toimintaa. Riihimäki-strategian 2030 yhtenä keskeisenä teemana on yhteisöllisyys. Riihimäellä halutaan, että kuntalaiset ovat aktiivisesti mukana toimintojen ja palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä. Uusien, osallistavien

toimintatapojen käyttöönotto on tärkeää. Tavoitteena on, että Riihimäellä on maakunnan aktiivisimmat ja tyytyväisimmät asukkaat.

Riihimäki-strategian 2030 (KV 29.5.2017 § 64 ja KV 12.6.2017 § 89) toteutumista varten muodostettiin politiikka-ohjelmista ja kehittämiskokonaisuuksien kärkihankkeista erilliset projektit. Osallisuuspolitiikkaohjelman tavoitteena on kuntalaisten osallisuuden edistäminen päätöksenteossa, palvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa. Tavoitteena on mahdollistaa kuntalaisten aito osallistuminen ja vaikuttaminen kunnan toimintaan. Riihimäki rakentaa erilaisia yhteistyöverkostoja kuntalaisten, järjestöjen, kolmannen sektorin sekä yksittäisten palveluyritysten kanssa.

Kuva: Kaupungin toimintaa ohjaavat arvot ovat: reiluus, rohkeus ja ripeys.

3 Riihimäen osallisuusohjelma

3.1 Työryhmän kokoonpano

Osallisuusohjelman valmisteluun koottiin työryhmä kunnan työntekijöistä, poliittisista päättäjistä, kuntalaisjäsenistä sekä järjestöedustajasta. Työryhmä aloitti toimintansa syksyllä 2017 ja se kokoontui yhteensä 6 kertaa. Lisäksi osallisuusohjelman valmisteluun perustettiin pienryhmä valmistelemaan ohjelmaa työryhmälle.

Osallisuuspolitiikan työryhmän kokoonpano

Pasi Koistinen, sivistys ja hyvinvointi
Anniina Korkeamäki, kaupunkikehitys
Niina Matkala, kaupunkikehitys
Teija Nevalainen, sivistys ja hyvinvointi
Anna Vesén, sivistys ja hyvinvointi
Anne Immonen, sivistys- ja hyvinvointilautakunta
Arja Taskinen, kuntalaisjäsen
Elina Mäenpää, kaupunkikehitys
Hanna Mamia-Walther, sivistys ja hyvinvointi
Juho Haavisto, kuntalaisjäsen
Lauri Jormanainen, kaupunginvaltuusto
Petri Siivonen, kaupunginvaltuusto
Suvi Silvola, järjestön edustaja
Susanna Sovio, sosiaali- ja terveystoimiala
Timo Turunen, sosiaali- ja terveystoimiala
Toni Haapakoski, kaupunkikehitys

3.2 Valmistelu

Vaihe 1

OSALLISUUSOHJELMAN
VALMISTELU

Vaihe 2

OSALLISUUSOHJELMAN
TOTEUTTAMINEN

Osallisuusohjelma tehdään kahdessa vaiheessa. Tässä ensimmäisessä vaiheessa määritellään kaupungin osallisuuslupaus, tavoitteet ja pohditaan tarvittavia toimenpiteitä. Luodaan perustus, jonka päälle toisessa vaiheessa kootaan osallisuuden työkaluja, luodaan käytäntöjä ja järjestetään koulutusta. Toinen vaihe

tehdään yhdessä kaupungin henkilöstön, kaupunkilaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Ensimmäisessä vaiheessa määritellään kaupungin osallisuuslupaus, periaatteet sekä päätetään toimenpiteistä, joilla ohjelman toteuttaminen käynnistetään. Näistä kaupunginvaltuusto päättää 4.6.2018 kokouksessaan. Työtä on syksyn ja talven 2017–2018 mittaan valmistellut asiantuntijat kaupunkiorganisaation eri toimialueilta. Mukana työssä on ollut myös kuntalaisjäseniä ja kuntapäättäjiä. Siinä on huomioitu kaupunkistrategia ja kuntalain osallisuussäännökset.

On oleellista, että työ osallisuuden ja vuorovaikutuksen parantamiseksi on jatkuvaa. Osallisuusohjelman toisessa vaiheessa kokeillaan rohkeasti uusia osallistamisen tapoja. Tarkoituksena on löytää juuri Riihimäelle parhaiten soveltuvat työtavat. Meillä on jo hyviä kokemuksia erilaisten työpajojen ja keskustelutilaisuuksien annista. Millaisia muita vuorovaikutteisia toimintatapoja voisimme ottaa käyttöön? Sitä kysymme riihimäkeläisiltä osallisuusohjelman toisessa vaiheessa. Haluamme kehittää osallisuusohjelman sisältöä yhdessä kaupunkilaisten kanssa.

Kaupunkiorganisaation tulee valmistautua uusien, osallistavien toimintatapojen käyttöönottoon. Osallisuusohjelman laadinnasta on kerrottu maaliskokuussa seuraaville lautakunnille, jaostolle ja yhteistyöelimille: sosiaali- ja terveyslautakunta, sivistys- ja hyvinvointilautakunta, kaupunkikehityslautakunta, ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaos, vanhusneuvosto, vammaisneuvosto, ja nuorisovaltuusto. Lisäksi osallisuusohjelman sisältöä käsiteltiin kaupunginvaltuuston seminaarissa 17–18.5.2018, kaupungin johtoryhmässä 21.5. sekä kaupunginhallituksessa 28.5.2018. Kaupunginvaltuusto päättää osallisuusohjelmasta 4.6.2018.

3.3 Tavoitteet

Kaupunki on asettanut selkeitä tavoitteita osallisuudelle Riihimäki-strategiassa. Strategian mukaan Riihimäellä kaiken toiminnan lähtökohtana on asukkaiden ja yritysten hyvinvointi. Siksi heidät otetaan mukaan kaupunkimme toiminnan ja palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Osallisuusohjelman keskeisiä tavoitteita ovat:

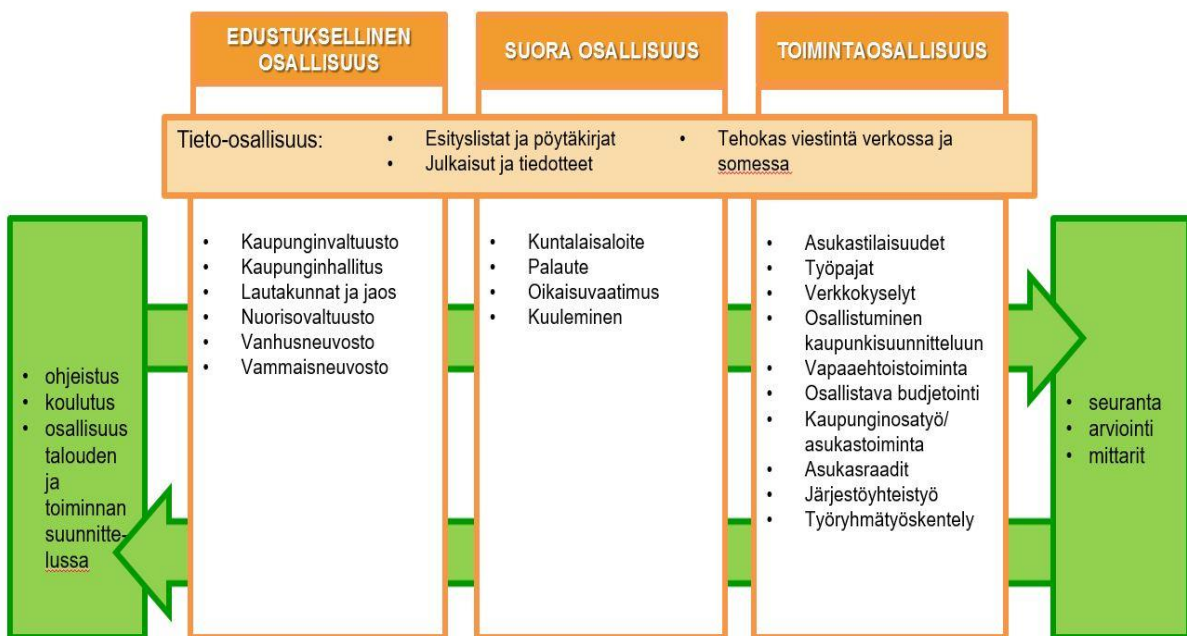
- Edistää riihimäkeläisten aitoa mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa kunnan päätöksentekoon ja palvelujen kehittämiseen.
- Rakentaa erilaisia yhteistyöverkostoja kuntalaisten, järjestöjen, kolmannen sektorin sekä yksittäisten palveluyritysten kanssa.
- Kuntaorganisaatio uudistuu rohkeasti ja ottaa käyttöön osallistavat tavat toimia sekä juurruttaa osallistumisen käytäntöjä.

Osallisuuden edistämisessä on myös keskeistä hahmottaa minkä asteista osallisuutta tavoitellaan. Riihimäen osallisuusohjelmassa ei tyydytä kuulemiseen vaan tavoitellaan kumppanuutta.

Minkä asteista osallistumista tavoitellaan?
 A Ladder of citizen participation (Sherry R Arnstein 1969)

Osallisuudella on monia muotoja. On edustuksellista osallisuutta, suoraa osallisuutta ja toimintaosallisuutta. Näitä kaikki tarvitaan. Osallistuminen kunnan toimintaan ja päätöksentekoon edellyttää, että kuntalaisella on käytössään riittävästi ajantasaisia ja ymmärrettävää tietoa ja että kaupungin toiminta ja päätöksenteko on mahdollisimman avointa.

3.4 Rakenne

3.4.1 Lupaus

Riihimäen osallisuusohjelman ydin on lupaus. Lupaus on yksinkertainen: se on helppo muistaa ja siihen on helppo palata. Lupaukseen Riihimäen kaupunki toiminnassaan sitoutuu.

Riihimäen lupaus on:
”Riksu tehdään yhdessä.”

Lupaus tarkoittaa, että kaupungin kaiken toiminnan lähtökohtana on asukkaiden ja yritysten hyvinvointi. Kaupunki on asukkaiden, yritysten ja toimijoiden muodostama yhteisö. Siksi kaupunkia kehitetään ja suunnitellaan yhdessä. Kaupunki rakentaa yhteistyöverkostoja kuntalaisten, järjestöjen, kolmannen sektorin sekä yksittäisten palveluyritysten kanssa. Kuntaorganisaatio uudistuu rohkeasti ja ottaa käyttöön osallistavat tavat toimia.

Osallisuusohjelman toisessa vaiheessa lupauksen alle voidaan luoda toimintaa tarkemmin ohjaavia alakohtia, jotka muodostetaan yhdessä asukkaiden ja kaupungin henkilöstön kanssa.

3.4.2 Toimenpiteet

Osallisuusohjelman toisessa vaiheessa aloitetaan osallisuuslupauksen toteuttamisessa tarvittavien toimenpiteiden käyttöönotto. Ne varmistavat kaupunkiorganisaation onnistumisen riihimäkeläisten osallisuuden edistämässä.

1. Riihimäen kaupungin hallintosäännön lukuun 1 lisätään kohta kuntalaisten osallisuudesta

3 § Kuntalaisten osallistuminen

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Toimialat huolehtivat suunnitelmallisesti omassa toiminnassaan siitä, että kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa oikea-aikaisesti ja vuorovaikutteisesti kunnan toimintaan.

2. Kytetään osallisuusohjelma hyvinvointipolitiikkaan

Osallisuuden edistäminen on keskeinen tekijä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämässä ja se tuleekin kytkeä tiiviiksi osaksi hyvinvointipolitiikkaa.

3. Kaupungin prosesseissa huomioidaan kuntalaisten osallisuus

Kaupungin palveluita ja viestintää kehitetään asiakaslähtöisesti. Kuntalaisten osallisuuden edistäminen tulee huomioida keskeisenä lähtökohtana kaupunkiorganisaation prosesseja ja toimintoja kehitettäessä.

4. Rekrytoidaan vuorovaikutuskoordinaattori kuntalaisten osallisuuden toteutumiseksi

Riihimäen kaupunki tarvitsee vuorovaikutuskoordinaattorin muutoksen käynnistämiseen. Koordinaattori huolehtii osallistavan toimintatavan kytkeytymisestä organisaatorakenteeseen ja antaa eväitä tieto-, suunnittelu-, päätöksenteko- ja toimintaosallisuuden toteuttamiseen sekä erilaisten osallistamiskeinojen hyödyntämiseen. Vuorovaikutuskoordinaattorin työ voidaan alkuun toteuttaa määräaikaisena esimerkiksi kahden vuoden mittaisena projektityönä. Työtehtäviin voi mahdollisesti kytkeä myös hyvinvointipolitiikan toteuttamiseen, viestintään tai palvelumuotoiluun liittyviä tehtäviä.

5. Laaditaan syksyn 2018 aikana kaupunkilaisille ja henkilöstölle suunnattu raportti, jossa kuvataan osallisuusohjelman sisältö ja sen toteuttaminen.

Osallisuusohjelman raportissa kuvataan osallisuuslupausta, periaatteita sekä toimenpiteitä, joilla osallisuusohjelman toteuttaminen aloitetaan.

6. Kaupungin henkilöstö koulutetaan osallistavan toimintatapaan

Henkilöstö tarvitsee tukea, esimerkkejä ja koulutusta uuden, osallistavan toimintatavan omaksumisessa. Eri toimijoilta on saatavilla asukkaiden osallisuutta edistäviä koulutuspaketteja. Koulutuksen ohella on tärkeää nostaa esille osallisuustekoja niin kaupungin sisäisessä kuin ulkoisessa viestinnässä.

7. Verkkopalvelun Osallistu ja vaikuta -osiota kehitetään

Verkkopalvelun Osallistu ja vaikuta -osiota kehitetään valtuustossa hyväksytyin osallisuusohjelman pohjalta. Sinne kootaan keskitetysti mahdollisuudet osallistua kaupungin toimintojen ja palvelujen suunnitteluun. Sivustolle kootaan myös esimerkkejä osallisuusteoista. Järjestöjen yhteystiedot kokoava Meidän Häme -sivusto linkitetään tähän osioon.

8. Uusien, osallisuutta edistävien työkalujen ja toimintatapojen käyttöönotto

Otetaan käyttöön uusia, tarkoituksenmukaisia osallisuutta edistäviä työkaluja ja toimintatapoja, kuten esimerkiksi kuntalaisraatien järjestäminen erilaisten teemojen ympärille. Lisäksi tutkitaan erilaisten sähköisten sovellusten käyttöönottoa, kuten mobiilisovelluksia ja chat -mahdollisuuden lisäämistä kaupungin verkkopalveluun. Yhdessä asukkaiden kanssa pohditaan myös muita osallisuus- ja vuorovaikutustapoja. Osallisuusohjelmalla halutaan myös kannustaa erilaisiin kokeiluihin, Kokeilukulttuuriin kuuluu, että on myös lupa epäonnistua. On tärkeää jakaa tietoa kokemuksista.

8.1. Osallisuutta tukevien käytäntöjen ja kokoontumispaikkojen järjestäminen

Vuorovaikutustapahtumien järjestämistä varten täytyy olla sopivia kokoontumispaikkoja. Olemassa olevien tilojen käyttöä tulee tehostaa ja käytäntöjä yhtenäistää ja selkeyttää. Kokoontumistilan tulee olla esteetön ja sen pitäisi sijaita keskeisellä paikalla, kuten kaupungin asiakaspalvelupiste Tietotuvan yhteydessä tai sen välittömässä läheisyydessä.

8.2. Luodaan osallisuustekojen projektikortit ja otetaan ne käyttöön

Osallisuustekojen projektikorttien avulla kerätään esimerkkejä hyvistä osallisuuden edistämisen toimintatavoista. Ne ovat helppo ja yhdenmukainen tapa todentaa osallisuustekoja. Projektikortit toimivat osallisuusohjelman seurannan mittarina ja niitä kootaan myös verkkopalvelun Osallistu ja vaikuta -osioon.

8.3. Kaupunkiorganisaatio osallistuu ja osallistaa järjestöjä sekä muita toimijoita aktiivisesti Riihimäellä järjestettäviin tapahtumiin

On tärkeää, että kaupunkiorganisaatio on läsnä ja kuulolla siellä missä kaupunkilaiset kohtaavat. Riihimäen kaupunki osallistuu näkyvästi yhä useampaan kaupungissa järjestettävään tapahtumaan. Kumppanuutta järjestöjen ja muiden yhteisöjen edistetään järjestämällä yhteisiä tapahtumia.

8.4. Kaupunginosatoiminnan kehittäminen

Kaupunginosatoimintaa pilotoidaan tällä hetkellä Peltosaassa. Toiminta on jalkautunut alueelle erilaisten tapahtumien sekä yhteisötila Olohuoneen avulla. Tila on alueen asukkaiden, harrastusryhmien ja riihimäkeläisten kulttuuri- ja sosiaalialan yhdistysten ja toimijoiden käytettävissä. Sisältöihin ja tapahtumiin osallistuminen on ollut maksutonta, jotta kaikilla olisi mahdollisuus vapaa-ajan viettoon lähellä kotia. Toimintaa yhteiskehitetään jatkuvasti asukkaiden kanssa erilaisten kokeilujen kautta.

Jatkossa Peltosaaren kokemusten pohjalta laajennetaan toimintaa myös muihin kaupunginosiin esimerkiksi tapahtumien avulla. Jatkossa kaupunki voisi mahdollisuuksien mukaan tukea kaupunkilaisten aktiivisuutta osallistumalla muiden järjestämiin tapahtumiin.

8.5. Järjestöyhteistyön kehittäminen verkostomaiseksi yhteistyöksi ja/tai kumppanuustalotyypiseksi toiminnaksi

Järjestöyhteistyön kehittäminen on tärkeä voimavara asukkaiden, yritysten ja muiden eri toimijoiden muodostamassa kaupunkiyhteisössä. Uusien toimintatapojen avulla saadaan hyvät ideat toteutumaan koko kaupunkiyhteistön hyödyksi. Tämä hyödyttää myös järjestäytymättömiä, neljännen sektorin toimijoita.

Toteutusvaiheessa ideoidaan yhdessä, miten kaupunki voi tukea kaupunkilaisten ja yhdistysten aktiivisuutta ja aloitteellisuutta? Toinen tulevaisuuden kysymys on, miten kaupunkiorganisaation tietoisuus lisääntyisi jo nyt järjestettävästä yhteisöjen toiminnasta. Kun tiedetään mitä yhteisöt tekevät, osallisuuden päällekkäiset toimet vähenevät.

3.5 Toteutus ja seuranta

Kaupunginvaltuuston on kuntalain mukaisesti pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Toimialat huolehtivat suunnitelmallisesti omassa toiminnassaan siitä, että kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa oikea-aikaisesti ja vuorovaikutteisesti kunnan toimintaan. Kaupungin viestinnässä tuetaan osallisuuden edistämistä ja siitä viestimistä.

Hyvinvointikertomuksen yhteydessä raportoidaan vuosittain osallisuuden edistämisen toimenpiteistä ja kuinka niissä on onnistuttu. Toimialuejohtajat vastaavat oman toimialansa seurannasta ja raportoinnista. Riihimäki-strategian 2030 toteutumista seurataan mittaamalla asukastyytyvää osallisuutta. Se toimii samalla myös yhtenä osallisuusohjelman toteutumisen seurantamittarina.

Osallisuusohjelman päivitystarve todetaan Riihimäki-strategian 2030 päivittämisen tai vuosittaisen hyvinvointikertomuksen laadinnan yhteydessä.

4 Arviointi ja johtopäätökset

- tuore kaupunkistrategia eteenpäin suuntaava asenne
- viranhaltijat näkevät mahdollisuuksia ja innovoivat toimintaa
- innokkaat muutosagentit
- aktiiviset järjestöt ja yritykset
- vapaaehtoistyön kehittäminen

- taloudellinen tilanne muutosvastarinta
- vuorovaikutteisten toimintatapojen hajanaisuus
- pitkäjänteisen kehitystyön puute
- tuen ja koulutuksen puute

- uusi, aktiivinen ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- asukkaiden ja muiden sidosryhmien ideoiden sekä asiantuntijuuden hyödyntäminen koko kaupunkiyhteisön hyväksi
- yhteistoiminnallisen toimintatavan lisääntyminen

- lupauksia ei pystytä lunastamaan → epäluottamus
- riittämättömät resurssit, muutos ei käynnisty itsestään
- uutta toimintatapaa ei omaksuta kaupunkiorganisaatiossa
- tiedonkulun puutteet

Osallisuusohjelma on polku Riihimäki-strategian 2030 ja osallisuuspolitiikan tavoitteista osallisuuteen. Työ osallisuuden ja vuorovaikutuksen parantamiseksi on oltava jatkuvaa. Tämä on alku Riihimäen oman osallisuus- ja vuorovaikutusmallin rakentamiseksi.

Meidän on onnistuttava luomaan kaupunkiorganisaatiossa pohja osallisuudelle ja vuorovaikutteisille toimintatavoille, jotta voimme lisätä kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja luottamusta. Osallisuuslupauksen lunastaminen vaatii meiltä muutosta toimintatavoissa ja panostusta osallisuutta lisääviin toimenpiteisiin, kuten koulutukseen ja koko kaupungin kattavaan osallisuuskäytäntöjen koordinointiin. Kun ihmiset kokevat voivansa vaikuttaa asioihin, he ovat luottavaisempia ja tyytyväisempiä. Positiiviset seikat vahvistavat toisiaan ja muodostavat hyvän kehän. Kun *Riksu tehdään yhdessä*, mielikuva kaupungista muuttuu myönteisemmäksi ja kaupungin imago houkuttelevammaksi.

Lähteet

ARTTU2-tutkimusohjelman esittely (2017) Kuntaliitto.
<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/arttu2-tutkimusohjelma>. Viitattu 8.3.2018

Bäcklund, P., Häkli, J. ja Schulman, H. Kansalaiset kaupunkia kehittämässä (2017).
Tampere University Press. <http://tampub.uta.fi/handle/10024/102475>. Viitattu
10.5.2018.

Kaupunkiaktivismi. Kaupunkiaktivismi -hanke ja tietopankki.
<https://www.kaupunkiaktivismi.fi/fi/kaupunkiaktivismi-hanke-ja-tietopankki>. Viitattu
14.5.2018.

Kuntalaki 2015/410. Annettu Helsingissä 10.4.2015.

Kuntalaiset keskiöön 2017. Työkalupakki kuntalaisten osallistumiseksi palvelujen
kehittämiseksi ja päätöksentekoon. Kuntaliitto.
<http://flash.kunnat.net/2014/kuntalaiset-keskioon/index.html#>. Viitattu 10.5.2018.

Osallisuus (2017) Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>. Viitattu 9.3.2018.

Paahtama, S. (2016) Kuntaliiton ARTTU2 tutkimusohjelman julkaisusarja 7/2016.
Hyvinvoinnin edistämisen käsite ja sisältö.
http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=3237. Viitattu 12.3.2018.

Raivio, H. & Karjalainen, J. (2013) Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän
ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-280-6>.
Viitattu 9.3.2018.

Sosiaalinen pääoma (2013) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/sosiaalinen-paaoma>. Viitattu 8.3.2018.